

Базисні засади стратегічного менеджменту у сфері забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу

Панченко Володимир Анатолійович¹

Опубліковано	Секція	УДК
03.04.2023	Економіка	338.2

DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7737259>

Ліцензовано за умовами Creative Commons BY 4.0 International license

Анотація. Стаття присвячена узагальненню теоретико-методичних засад та прикладних положень формування і реалізації стратегії забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Метою дослідження визначено удосконалення методико-прикладних рекомендацій з формування базисних засад стратегічного менеджменту у сфері забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу. Узагальнено загально методичні підходи щодо розуміння сутнісно-змістових характеристик стратегії функціонування та розвитку суб'єкта бізнесу. Розроблено алгоритм аналізування фінансової безпеки підприємства аграрного бізнесу. Визначено ключові елементи, якими доцільно оперувати під час розробки засад удосконалення стратегічного управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання, а саме стратегічний аналіз, стратегічне планування, контролінг, бюджетування і аудит. Встановлено, що головним об'єктом стратегічного менеджменту в сфері забезпечення фінансової безпеки виступають фінансові ресурси, що утворюються в процесі розподілу і перерозподілу ресурсів, та найважливішими серед них є прибуток, амортизаційні відрахування, податки, обов'язкові збори в цільові фонди та ін. Показано, що фінансовий план є планом формування, розподілу і використання фінансових ресурсів. Визначено принципи стратегічного менеджменту у сфері забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу. Ідентифіковано послідовність та зміст етапів стратегічного планування в сфері забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу. Доведено, що успіх стратегії забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу гарантується, коли фінансові стратегічні цілі відповідають реальним економічним та фінансовим можливостям, коли чітко централізовано фінансове керівництво, а методи його є гнучкими та адекватними змінам фінансово-економічної ситуації.

Ключові слова: фінансова безпека, суб'єкти господарювання, економіка та управління, аграрний бізнес, стратегічний менеджмент.

¹ доктор економічних наук, професор, Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, <https://orcid.org/0000-0002-4927-0330>

Basic principles of strategic management in the field of ensuring financial security of agrarian business entities

Annotation. The article is devoted to the generalization of the theoretical and methodological principles and applied provisions of the formation and implementation of the strategy for ensuring the financial security of economic entities. The purpose of the study is to improve the methodological and applied recommendations for the formation of the basic principles of strategic management in the field of ensuring the financial security of agricultural business entities.

General methodological approaches to understanding the essential and content characteristics of the strategy of operation and development of a business entity are summarized. An algorithm for analyzing the financial security of an agrarian business enterprise has been developed. The key elements that should be used during the development of the principles of improving the strategic management of the financial security of business entities are identified, namely strategic analysis, strategic planning, controlling, budgeting and auditing.

It has been established that the main object of strategic management in the field of ensuring financial security is the financial resources formed in the process of distribution and redistribution of resources, and the most important among them are profit, depreciation deductions, taxes, mandatory fees to special funds, etc. It is shown that the financial plan is a plan for the formation, distribution and use of financial resources. The principles of strategic management in the field of ensuring the financial security of agrarian business entities are defined.

The sequence and content of the stages of strategic planning in the field of ensuring the financial security of agrarian business entities have been identified. It has been proven that the success of the strategy for ensuring the financial security of agricultural business entities is guaranteed when financial strategic goals correspond to real economic and financial opportunities, when financial management is clearly centralized, and its methods are flexible and adequate to changes in the financial and economic situation.

Key words: financial security, business entities, economics and management, agrarian business, strategic management.

Вступ

Як відомо, термін «стратегія» за походженням є воєнним та означає мистецтво перемагати на основі заasad закономірностей та характеру війни, теоретичні основи планування, підготовки і проведення крупних військових операцій із заздалегідь сформульованими стратегічними завданнями. Уперше термін «стратегія» в економіці застосував А. Чендлер і з того часу розпочався етап стратегічного планування на підприємствах в умовах ринкової економіки [6, с.18-22].

На сьогодні термін «стратегія» використовується у багатьох сферах суспільного життя, особливо коли йдеться про життєздатність і забезпечення економічної на загал та фінансової зокрема безпеки суб'єктів господарювання. У цьому сенсі стратегію розуміють як систему організаційно-економічних заходів для досягнення довгострокових цілей підприємства у сфері гарантування його безпеки; обґрунтування перспективних орієнтирів діяльності на основі оцінювання його потенційних можливостей і прогнозування розвитку зовнішнього середовища; генеральний напрямок розвитку, який забезпечує узгодження його цілей і можливостей та інтересів усіх суб'єктів; ефективну ділову концепцію досягнення конкурентних переваг; сукупність перспективних орієнтирів для розвитку; план дій, що визначає пріоритети розв'язання проблем і ресурси для досягнення основної мети.

Стратегія підприємства у сфері забезпечення його фінансової безпеки є генеральною комплексною програмою дій, яка визначає пріоритети суб'єкта господарювання у сфері його довгострокової фінансової життєздатності, місію, головні цілі і розподіл ресурсів для їх досягнення. Одне з головних завдань стратегії і стратегування – визначення цільових орієнтирів розвитку суб'єкта господарювання, а також інструментарію та заходів, конкретних кроків з їх досягнення, перетворення на реальність. Таким чином, стратегування перетворюється на документ, в якому чітко зазначено ті параметри, яких має бути досягнуто, часові рамки перебігу відповідних процесів, а також засоби, що гарантують відповідні зміни і зрушення. В свою чергу стратегічне планування – це процес здійснення цілей на певний період та напрямків діяльності підприємства у сфері його фінансової безпеки. Розробка стратегій підприємств є досить складним і тривалим процесом, враховуючи постійну переоцінку і періодичну перевірку вибраних цілей, аналізуючи при цьому стан середовища діяльності самого підприємства.

Загальні аспекти ризик-менеджменту та управління процесами збереження стійкості й життєздатності, а, відтак, – економічної безпеки суб'єктів господарювання стали все активніше досліджуватися у профільній економічній літературі після активізації глобальних шоків і криз, у т. ч. фінансово-економічної кризи 2008 р., початку російсько-української війни 2014 р., COVID-19, а також повномасштабних воєнних дій 2022 р. Як в загальному, так і у суто функціональних аспектах ці питання досліджували Т. Васильців, Я. Качмарик, П. Куцик, Р. Лупак, Л. Федулова та ін.

У процесі еволюції теоретико-методичних засад дослідження економічної безпеки підприємств та організацій стало зрозуміло, що ключовою компонентою тут слугує фінансова. По-перше, саме тут зароджуються найбільш системні та важливі в контексті збереження параметрів безпеки ризику, виклики і загрози; по-друге, реалізація загроз у всіх сферах економіки та менеджменту підприємств рано чи пізно обертається саме фінансовими збитками і негараздами. Ці та інші питання достатньо комплексно розкриті у працях О. Лютої, О. Лопатинської, М. Денисенка, Ю. Костенка, І. Доценко та ін. дослідників. Разом з тим, все ще не достатньо вивченою на сьогодні залишається проблематика ефективного менеджменту у сфері забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу, що, власне, й залишається невирішеною частиною проблеми ефективного управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання цього виду економічної діяльності.

Метою дослідження є удосконалення методико-прикладних рекомендацій з формування базисних засад стратегічного менеджменту у сфері забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу.

Результати

Концепція стратегічного управління з'явилась відносно недавно. Основні положення цієї системи виходять із загальних стратегічних підходів до управління підприємством та базуються на фундаментальних поняттях і принципах стратегічного менеджменту. Поява систем стратегічного управління в сфері забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання стала результатом злиття трьох напрямів стратегічного менеджменту: аналіз ланцюжків цінностей, стратегічне позиціонування, аналіз і управління факторами, які визначають якість та ефективність господарювання, а також досягнення фінансово-економічних результатів бізнес-одиниць.

Під ланцюжком цінностей слід розуміти узгоджений набір орієнтирів, які створюють цінність для підприємства та його бізнесу, технологічних процесів, починаючи від вихідних джерел сировини, від постачальників до виробництва й збуту

готової продукції, поставленої кінцевому споживачу, включаючи його обслуговування. Акцент робиться не лише на процесах, які відбуваються всередині підприємства, а більш широко, виходячи за межі конкретного підприємства.

Стратегічне позиціонування впливає на процеси управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання у залежності від його стратегічного вибору щодо створення конкурентних переваг. Так, підприємство може забезпечити собі конкурентні переваги на ринку за рахунок або більш ефективної діяльності, а, відтак, пропозиції більш якісної продукції за нижчою ціною або пропонуючи споживачам продукцію, яка відрізняється, в тому числі за якісними і конкурентними характеристиками від продукції конкурентів.

Слід вказати на те, що лише в комплексі всі визначення найбільш повно відображають суть поняття «стратегія підприємства». Глибинну суть цього поняття можна зрозуміти, відповівши принаймні на чотири питання: 1) у якому фінансово-економічному стані і середовищі перебуває підприємство нині?; 2) Який стан підприємства очікують у перспективі: бажаний чи реально можливий?; 3) які альтернативні напрямки розвитку підприємства можливі (з урахуванням його сильних і слабких сторін, загроз і можливостей середовища)?; 4) якими методами і засобами можна реалізувати вибрану стратегію? [10,с.73-78].

Виходячи з наведеного, можна узагальнити, що стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства є ретельно продуманим планом його поведінки в середовищі невизначеності, яке має достатньо велику кількість варіантів й сценаріїв розвитку ситуації, закладає місію підприємства в цій сфері (як реалізацію фінансово-економічних інтересів внутрішніх і зовнішніх стейкхолдерів бізнесу за одночасного стабільного функціонування й довгострокового планового розвитку підприємства), визначає стратегічні пріоритети та цільові орієнтири, а також шляхи і засоби їх досягнення, зокрема за всіма структурно-функціональними складовими фінансової безпеки.

Для проведення стратегічного аналізу рівня фінансової безпеки підприємства аграрного бізнесу розроблено алгоритм оцінки (аналізу) рівня фінансової безпеки підприємства. При розробці засад удосконалення стратегічного управління фінансової безпеки підприємства доцільно оперувати такими його основними елементами: стратегічний аналіз, стратегічне планування, контролінг, бюджетування і аудит.

В основі застосування контролінгу до процесу забезпечення фінансової безпеки підприємства аграрного бізнесу лежить концепція системного поєднання функцій контролю, планування, зворотного зв'язку та інформаційної забезпечення. Контролінг фінансової безпеки підприємства являє собою самоорганізовану систему, яка забезпечує інтеграцію, організацію і координацію всіх фаз управління фінансовою безпекою підприємства.

У частині фінансового менеджменту та управління фінансовими ресурсами суб'єктів аграрного бізнесу актуалізується питання розуміння та врахування відповідної технології менеджменту в цій сфері, що включає складання низки багаторівневих бюджетів (за окремими бізнес-одинацями, структурними підрозділами, функціональними напрямками, видами економічної діяльності та по підприємству на загал), імплементація яких, власне, гарантує достатньо керований рівень фінансової безпеки підприємства. У підсумку такої роботи складається фінансовий план (бюджет), в якому визначено необхідний для реалізації намічених заходів (управлінських рішень) щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства обсяг фінансових ресурсів, а також джерела їх надходження. Традиційно в межах стратегічного плану забезпечення фінансової безпеки підприємства розробляються два види бюджету: 1) на поточний рік (виділяється у складі стратегічного бюджету); 2) сам стратегічний бюджет на весь період дії стратегічного плану, який носить прогнозний характер.

Процес підготовки бюджету забезпечення фінансової безпеки включає чотири етапи: (1) складання бюджету планового періоду; (2) виконання бюджету в цілому по підприємству; (3) виконання бюджету за окремими структурними одиницями; (4) контроль виконання бюджету з використанням моніторингу.

Під аудитом фінансової безпеки підприємства аграрного бізнесу розуміють комплексну, систематичну, незалежну і періодичну перевірку стану зовнішнього і внутрішнього фінансового середовища, правильності визначення і реалізації фінансових інтересів, цілей, стратегії забезпечення фінансової безпеки по підприємству в цілому і по її окремих функціональних складових. Метою аудиту фінансової безпеки підприємства є правильність і своєчасність визначення загроз фінансовій безпеці, існуючих ризиків здійснення фінансової діяльності, чинників, що призвели до певного стану фінансової безпеки, можливостей підприємства щодо утримання фінансової безпеки на належному рівні, а також розроблення заходів щодо забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Виходячи з цих положень, основними принципами здійснення аудиту фінансової безпеки підприємства є: комплексність, систематичність і періодичність, незалежність, чітко визначення критеріїв оцінки, активна участь керівництва і персоналу підприємства у проведенні аудиту, наявність чітко структурованої процедури проведення аудиту, активна реалізація запропонованих аудитором заходів.

Використання стратегічного аналізу доцільно у процесі здійснення управління фінансовою безпекою підприємства.

Результатом стратегічного планування є стратегічний план (стратегія) забезпечення фінансової безпеки підприємства аграрного бізнесу. Така стратегія повинна відповідати як фінансовій стратегії, так і загальній стратегії підприємства, відповідати їхнім цілям та завданням. Стратегію забезпечення фінансової безпеки підприємства потрібно розглядати як модель, яка необхідна для досягнення певних цілей у рамках корпоративної і фінансової стратегії шляхом координації, розподілу та використання фінансових ресурсів підприємства з метою забезпечення належного рівня фінансової безпеки підприємства.

Трактування сутності фінансової стратегії в сучасних умовах відбувається за двома напрямками: у широкому і вузькому розумінні. Американські економісти Р. Кларк, В. Вільсон, Р. Дейнс, С. Надо вважають, що фінансова стратегія окреслює картину розвитку організації в майбутньому, виступає основою для вибору альтернативи, що зумовлює природу і напрям організації фінансових відносин [12,с.64-73]. Вони пов'язують її з фінансовою політикою та плануванням, хоча фінансова політика ґрунтується на детальних, конкретизованих фінансових даних, а стратегія визначає напрям руху організації. Таке трактування фінансової стратегії підтримують і деякі інші вчені, які визначають її «...як довгостроковий курс фінансової політики, розрахований на перспективу, що передбачає розв'язання великомасштабних завдань підприємства» [10,с.73-78]. Однак існує і звужене розуміння її призначення, яке зводиться лише «до використання власних і залучених зовнішніх фінансових ресурсів для досягнення стратегічної конкурентної переваги» [3,с.52-58]. Очевидно, що в умовах ринкової економіки різко підвищується значення ефективного управління фінансовими ресурсами організації, оскільки це єдиний вид ресурсів, що трансформується безпосередньо і з мінімальним часовим лагом у будь-який інший вид ресурсів. Тією чи іншою мірою роль фінансових ресурсів важлива на усіх рівнях управління (стратегічному, тактичному, оперативному), однак вирішальна при визначенні стратегічного напрямку розвитку.

Помилковим, на нашу думку, є зарахування фінансової стратегії, як і інших функціональних стратегій, до «плану управління поточною діяльністю окремого

підрозділу (виробництво, маркетинг, фінанси, кадри тощо)», тому що обмеження управління лише поточною діяльністю суперечить самій суті стратегії.

У складі стратегії задаються складова (частка) корпоративної місії і цілі підприємства аграрного бізнесу, що стосуються фінансової безпеки, результати аналізу внутрішнього і зовнішнього фінансового середовища, якісні і кількісні параметри використання фінансових ресурсів, які задовольняють вимогам забезпечення належного рівня фінансової безпеки, відповідальні за реалізацію намічених заходів, обсяг і джерела фінансових ресурсів (бюджет), потрібних для забезпечення фінансової безпеки підприємства. На підставі цих положень розроблено алгоритм формування стратегії забезпечення фінансової безпеки підприємства.

Зауважимо, що стратегічний менеджмент аграрних підприємств у сфері забезпечення їх фінансової безпеки дозволяє реалізувати низку важливих функцій, з-поміж яких особливої значимості, з огляду на те, що мова йде про безпеку бізнесу, набувають функції планування й прогнозування. Зокрема, планування параметрів фінансової безпеки підприємства є однією з найважливіших функцій управління у бізнесі на загал, що являє собою процес визначення дій, які повинні бути виконані в майбутньому щодо використання ресурсів і одержання доходів, які сприятимуть зміцненню фінансової безпеки.

Щоб працювати ефективно і отримувати високі показники прибутку підприємству необхідно швидко реагувати на зміни внутрішнього і зовнішнього середовища. Планування дає змогу сформувати моделі поведінки підприємства в умовах нестабільності оточення, досягти бажаних показників діяльності, оптимально вирішувати ті, чи інші питання щодо його покращення.

Прогнозування показників фінансового стану, ліквідності, стійкості та безпеки в цілому проводиться на основі базових показників. На базі виконаного прогнозу керівництво суб'єкта господарювання вирішує питання про спрямованість виробничих планів, завданнями яких є вибір і обґрунтування цілей розвитку підприємства і підготовка рішень із забезпечення і досягнення запланованих результатів.

Стратегія забезпечення фінансової безпеки аграрного підприємства – це лише бачення, т. зв. візія, тоді як її досягнення – результат політики, іншими словами розробки та втілення в життя заходів фінансової політики підприємства, невід'ємними складовими якої слугують: податкова, цінова, амортизаційна, дивідендна, інвестиційна політика.

У процесі формування фінансових ресурсів суб'єкта аграрного бізнесу важливу роль відіграє визначення оптимальної структури їхніх джерел. Підвищення питомої ваги власних коштів позитивно впливає на фінансову діяльність підприємств. Висока вага залучених коштів ускладнює фінансову діяльність підприємства та потребує додаткових витрат на сплату відсотків за банківські кредити, дивідендів за акціями, доходів за облігаціями, зменшує ліквідність балансу підприємства, підвищує фінансовий ризик. Тому в кожному конкретному випадку необхідно детально аналізувати доцільність залучення додаткових фінансових ресурсів з урахуванням фінансових ризиків і загроз.

Фінансовий стан підприємств аграрної сфери залежить від результатів їх виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства. Передовсім на фінансовому стані підприємства позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції. Існує і зворотний зв'язок, оскільки брак коштів може призвести до перебоїв у забезпеченні матеріальними ресурсами, а отже, у виробничому процесі.

Фінансова діяльність аграрних підприємств має бути спрямована на організацію систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування бізнесу як системи.

Отже, стратегія забезпечення фінансової безпеки підприємства аграрного бізнесу включає фінансове планування, як один з елементів діяльності, пов'язаної з управлінням фінансами, складова частина всього народногосподарського планування. Об'єктом фінансового планування виступають фінансові ресурси, що утворюються в процесі розподілу і перерозподілу валового національного продукту, найважливішими серед них є прибуток, амортизаційні відрахування, податки, обов'язкові збори в цільові фонди та ін. Своєю чергою, фінансовий план є планом формування, розподілу і використання фінансових ресурсів. Їх особливістю є те, що вони складаються виключно в грошовій формі.

Варто погодитися з М. Денисенком, який до пріоритетних принципів фінансового менеджменту відносить: наукову обґрунтованість (проведення розрахунків показників на основі певних методик з врахуванням кращого досвіду); єдність фінансових планів, що полягає в єдності фінансової політики, єдиному підході до розподілу валового національного доходу, єдиній методології розрахунку фінансових показників та ін.; безперервність, яка означає взаємозв'язок перспективних, поточних і оперативних фінансових планів; стабільність, тобто незмінність показників фінансових планів [5, с.61-65].

В процесі фінансового планування використовуються різні методи: балансовий; нормативний; розрахунково-аналітичний; оптимізації планових рішень; моделювання.

Основними завданнями аналізування під час стратегічного управління фінансовою безпекою суб'єктів аграрного бізнесу є визначення якості фінансового стану, вивчення причин його поліпшення або погіршення за певний період, підготовка рекомендацій для підвищення фінансової стійкості і платоспроможності підприємства. Ці завдання вирішуються на основі дослідження динаміки абсолютних та відносних фінансових показників і розподіляються на такі аналітичні блоки, як: аналіз фінансової стійкості; аналіз платоспроможності, здатності (ліквідності); аналіз дохідності; аналіз прибутковості; аналіз показників капіталізації підприємства; аналіз резервного капіталу; аналіз страхування ризиків.

Однією з важливих ознак фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу є їх фінансова стійкість. Основною метою стратегічного управління є зміцнення фінансової стійкості підприємств за рахунок ефективного використання потенціалу внутрішніх та зовнішніх механізмів. Фінансова стійкість суб'єкта господарювання передбачає, що ресурси, вкладені в підприємницьку діяльність, повинні окупитись за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечувати самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування активів.

Фінансова стійкість суб'єктів аграрного бізнесу характеризується: достатньою фінансовою забезпеченістю безперервності основних видів діяльності підприємства; фінансовою незалежністю від зовнішніх джерел фінансування; здатністю маневрувати власними коштами; достатнім забезпеченням матеріальних оборотних засобів власними джерелами покриття; станом виробничого потенціалу.

Стратегія управління фінансовою стійкістю суб'єктів аграрного бізнесу відповідає вимогам антикризового управління фінансами підприємства і передбачає раціоналізацію обороту обігових коштів та оптимізацію структури джерел їхнього фінансування; забезпечення своєчасного оновлення позаоборотних активів і високу

ефективність їхнього використання; вибір та реалізацію найефективніших шляхів розширення обсягів активів для забезпечення основних напрямків розвитку; забезпечення необхідного рівня самофінансування свого виробничого розвитку за рахунок прибутку, оптимізації податкових платежів, ефективної амортизаційної політики; забезпечення найефективніших умов і форм залучення позикових коштів у відповідності з потребами підприємства.

Відтак, фінансове планування є складним процесом, що включає в себе ряд етапів. На першому етапі на основі фінансової звітності проводиться аналіз фінансових показників діяльності підприємства за попередній період. Основна увага приділяється показникам: обсяг реалізації, витрати, розмір отриманого прибутку. На основі проведеного аналізу оцінюються фінансові результати діяльності підприємства, визначаються стан, недоліки і проблеми.

На другому етапі розробляється фінансова стратегія і фінансова політика за основними напрямками фінансової діяльності підприємства (складаються основні прогностичні документи, які відносяться до перспективних фінансових планів і включаються до структури бізнес-плану, якщо останній розробляється на підприємстві).

На третьому етапі уточнюються і конкретизуються основні показники прогностичних фінансових документів за допомогою складання поточних фінансових планів.

На четвертому етапі погоджуються показники фінансових планів з виробничими, комерційними, інвестиційними, будівельними і іншими планами і програмами, що розроблені підприємством.

На п'ятому етапі здійснюється оперативне фінансове планування шляхом розробки оперативних фінансових планів.

Завершується процес фінансового планування на підприємстві аналізом і контролем за виконанням фінансового плану. Шостий етап полягає у визначенні фактичних кінцевих фінансових результатів діяльності підприємства, співставлення із запланованими показниками, виявлення причин відхилення від планових показників, в розробці заходів по уникненню негативних явищ.

Документальним підсумком повноцінного стратегування забезпечення фінансової безпеки підприємств аграрного бізнесу стає формування трьох базисних інструкцій: 1) прогноз фінансового результату; 2) прогноз руху грошових коштів (баланс грошових потоків); 3) прогноз стану і структури активів та пасивів підприємства.

Прогностичний звіт про прибутки та збитки показує обсяг прибутку, який буде одержано в наступному періоді. Прогноз руху грошових коштів відображає рух грошових потоків за операційною, інвестиційною фінансовою діяльністю. Він дає можливість визначити джерела капіталу й оцінити його використання в наступному періоді [2, с.221-228].

За допомогою прогнозу руху грошових коштів можна визначити скільки грошових коштів необхідно вкласти в господарську діяльність підприємства, синхронність надходження і витрачання грошових коштів, що дає можливість визначити потребу в залученні капіталу й перевірити майбутню ліквідність підприємства [1, с.14-23].

У будь-якому разі, практика гарантування фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу реалізується через відповідний механізм. Як правило, він набуває конфігурації організаційно-економічного механізму, коли організаційний блок відповідає за формування інституційно-управлінської системи менеджменту потрібних процесів, а економічний – за стимулювання суб'єктів до здійснення потрібних дій, дотримання

раціональної поведінки і т. п. Механізм забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу має реалізуватися на основі визначених стратегії і тактики, втілення в життя раціональної фінансової політики, чіткого розуміння об'єктів, сформованості всіх інститутів дотримання й контролю параметрів безпеки, реалізації фінансово-економічних інтересів стейкхолдерів бізнесу, розуміння та нівелювання загроз, застосування найбільш доречних і доцільних засобів, способів і методів забезпечення безпеки.

Висновки

Якісне стратегічне управління фінансовою безпекою аграрних підприємств базується на концепції безпеки, що містить пріоритетні цілі і завдання у цій сфері, шляхи та методи їх досягнення, які адекватно відображають роль фінансів у соціально-економічному розвитку суб'єкта господарювання. Її зміст покликаний координувати дії на рівні окремих функціональних напрямів розвитку бізнесу, його структурних підрозділів та підприємства на загал. Без обґрунтованої концепції фінансової безпеки неможливо сподіватись на реалізацію ефективного соціально-економічного розвитку будь-якого суб'єкта господарювання.

Таким чином, побудова механізму забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу потребує визначення критеріальних вимог до неї. Проте дотепер в економічній літературі відсутні теоретичні комплексні розробки цього питання. Формування дієздатної і спроможної системи менеджменту забезпечення фінансової безпеки суб'єктів аграрного бізнесу передбачає чітке визначення джерел ймовірних викликів і загроз у тій, чи іншій сфері, а також наявних і необхідних ресурсів для їх нейтралізації.

Подальші наукові дослідження у цьому напрямі доцільно зосередити на формуванні методики аналізування життєздатності суб'єктів аграрного бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Люта О. В., Пігуль Н. Г., Глядько К. В. Теоретичні засади управління ліквідністю та платоспроможністю підприємств. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2019. № 4. С. 14–23.
2. Лопатинська О., Пономарьова О. Сучасна методика аналізу ліквідності та платоспроможності підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2022. № 5. Том 1. С. 221–228.
3. Денисенко М. П., Зазимко О. П. Основні аспекти оцінки фінансового стану підприємства. *Агросвіт*. 2015. № 10. С. 52–58.
4. Попович Д. В., Алимов О. С. Дослідження ефективності фінансово-господарської діяльності підприємств та засоби її підвищення у сучасних умовах. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 1. С. 31–35.
5. Денисенко М. П. Заходи покращення фінансового стану підприємства у сучасних умовах господарювання. *Економіка і держава*. 2019. № 12. С. 61–65.
6. Качмарик Я. Д., Куцик П. О., Лупак Р. Л., Качмарик І. Я. Економічний механізм забезпечення конкурентоспроможності торговельного підприємства : монографія. Львів : ЛА «Піраміда», 2012. 208 с.
7. Костенко Ю., Короленко О., Гузь М. Аналіз фінансової стійкості підприємства в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство. Електронний журнал*. 2022. Вип. 43. URL : <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1758>.
8. Васильців Т. Г., Пасічник М. Б. Чинники та джерела загроз економічній безпеці підприємства. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2008. Вип. 18 (10). С. 128-135.

9. Лупак Р. Л. Економічне обґрунтування стратегічного управління конкурентоспроможністю підприємства. *Бізнес Інформ*. 2013. № 4. С. 320-325.
10. Доценко І. О. Стратегія управління фінансовими ризиками підприємства в процесі формування його фінансової безпеки. *Modern Economics*. 2020. № 20. С. 73–78.
11. Федулова І. В. Ідентифікація ризиків як складова ризик-менеджменту. *Інтелект XXI*. 2016. № 4. С. 29–45.
12. Федулова І. В. Стратегія ризик-менеджменту. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення та проблеми розвитку*. 2019. Т. 1. № 1. С. 64–73.
13. Lupak R., Boiko R., Kunytska-Iliash M., Vasylytsiv T. [State management of import dependency and state's economic security ensuring: New analysis to evaluating and strategizing](#). *Accounting*. 2021. Vol. 7 (4), pp. 855-864.
14. Lupak R., Kunytska-Iliash M. [Substantiation of the directions of structural reforms in the economy of Ukraine in the context of realization of the state region and branch policy of import substitution](#). *Інноваційна економіка*, 2017. № 7-8. С. 70.